

EĞİTİM ve İNSANİ BİLİMLER DERGİSİ

Teori ve Uygulama

Cilt: 13 / Sayı: 26 / Güz 2022

JOURNAL of EDUCATION and HUMANITIES

Theory and Practice

Vol: 13 / No: 26 / Fall 2022

Öğretmenlerin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Examining Teachers' Life Satisfaction According to Some Variables

Makale Türü (Article Type): Araştırma (Research)

Ömer Murat ÖTER

Abidin DAĞLI

www.dergipark.gov.tr/eibd
eibd@eibd.org.tr

Öğretmenlerin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi¹

Ömer Murat ÖTER²

Abidin DAĞLI³

Öz: Bu çalışmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumuna ilişkin algılarının nasıl bir dağılım gösterdiğini ve bazı değişkenlere göre algılar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya çıkartmaktır. Genel tarama modeline dayalı betimsel tarama modeli kullanılarak yapılan çalışmanın evrenini, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Mardin ili merkez ve bağlı ilçe merkezlerinde bulunan kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni, 104 ilkokul ve bu okullarda çalışan 1480 sınıf öğretmenininden, örnekleme ise, evrenden random yöntemi ile seçilen 542 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmada, Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilip Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan beşli likert yapısına sahip bir faktör ve beş maddeden meydana gelen “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmıştır. Mevcut çalışmada ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .874 olarak saptanmıştır. Araştırmada betimsel istatistikler, t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Bu testler sonucunda, anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya çıkartmak için LSD Testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Çalışmada varılan bazı önemli bulgular şunlardır: (1) Öğretmenlerin yaşam doyumunu algı ortalamasının “orta düzeyde katılıyorum” şeklinde olduğu, (2) Öğretmenlerin yaşam doyumunu algılarının öğrenim durumuna, cinsiyete, medeni duruma, mesleki kıdeme ve okulun bulunduğu yerleşim yerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam doyumunu, Öğretmen, İlkokul.

Giriş

¹ Geliş Tarihi: 20.08.2022; Kabul Tarihi: 17.10.2022

Kaynakça Gösterimi: Öter, Ö.M. & Dağlı, A. (2022). Öğretmenlerin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 13(26), 219-244

Bu çalışma, Doç. Dr. Abidin DAĞLI'nın danışmanlığında yürütülmüş olan Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER'in doktora tezinin bir kısmından üretilmiş ve kısmen geliştirilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, omernuratoter@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3721-3259

³ Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, dagli@dicle.edu.tr ORCID: 0000-0002-3072-8997

Tarih boyunca insanlar, “*yaşam doyumunu*” veya “*yaşam memnuniyeti*” nedir, yaşam doyumunu bilimsel olarak ölçülebilir mi, hangi faktörler yaşam doyumunun iyileştirmesine katkıda bulunur, insanlar yaşamından ne kadar memnundurlar gibi sorulara cevap aramaya çalışmışlardır. Antik Yunan’dan bu yana ve hatta ondan öncesinde de insanlar, *iyi yaşamın* doğasını merak etmişlerdir. Hayatı arzu edilir kılan nedir, yüksek yaşam kalitesini ne belirler gibi soruların cevabı, kişinin başkalarının nasıl gördüğüne bakmaksızın, yaşamının arzu edilir olduğunu hissetmesi ve düşünmesi şeklinde verilmiştir. Bu his ve düşünce, kişinin öznel olarak yaşamının arzu edilir, hoş ve iyi olduğuna inandığı gerçeğine atıfta bulunan öznel iyi oluş olarak adlandırılmıştır (Diener, 2009). Pozitif psikoloji disiplininde *öznel iyi oluş* deyimini, genellikle mutluluk şeklinde ifade edilir (Diener, 2000). Öznel iyi oluş, bir kişinin genel olarak hayatına ilişkin bilişsel ve duyuşsal değerlendirmelerini ifade eder (Diener, 1984; Kansky & Diener, 2017). Bu öznel değerlendirmeler, olaylara verilen duygusal tepkiler ile doyum ve tatmine ilişkin bilişsel yargılardan oluşur (Diener, 1984, 2012).

Yüksek düzeyde öznel iyi oluşa sahip insanlar, daha az olumsuz duygu, daha çok olumlu duygu ve yaşamda daha çok memnuniyet yaşama eğilimindedir (Moore & Diener, 2019). Kriz ve pandemiler sırasında düşük düzeyde bir öznel iyi oluş beklenir ve bu bir kişinin ne kadar iyi işlev göreceğini ve stresli durumlara ne kadar iyi başa çıkacağını etkiler (Kansky & Diener, 2017). Öznel iyi oluşun yükseltilmesi yaşam olaylarının; stres, kaygı, yalnızlık ve akut ağrıların azalmasını kolaylaştırabilir veya akut stresle işlevsel başa çıkma stratejilerini teşvik edebilir, böylece insanları depresyon, anksiyete, madde kullanımına karşı engelleyebilir (Layous, Chancellor & Lyubomirsky, 2014). Araştırmalar, öznel iyi oluşun iş, sosyal ve yakın ilişkiler, zihinsel sağlık ve fiziksel sağlık gibi çeşitli alanlarda olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu ve olumlu sonuçlara yol açtığını göstermektedir (Lyubomirsky, King & Diener, 2005). Öznel iyi oluş, kişinin yaşamındaki olumsuz her türden duygu ve duruma karşılık olumlu olanların ağır basmasıyla ifade edilen bir kavramdır (Diener, 1984). Olumlu duygusal değerlendirme güven, neşe, ümit, heyecan gibi duyguları oluştururken, olumsuz duygusal değerlendirme ise öfke, nefret, suçluluk, üzüntü gibi duyguları oluşturmaktadır (Eryılmaz & Ögülmüş, 2010). *Yaşam doyumunu* ise bilişsel bir yargı sürecini ifade eder ve bireylerin kendi seçtikleri kriterlere ilişkin yaşam niteliklerinin toplam değerlendirmesi şeklinde tanımlanır (Diener & Suh, 1997; Shin & Johnson, 1978). Bireyin içinde bulunduğu şartları, uygun standartlarla karşılaştırma şekli yargısal doyum sürecinin dayanağını oluşturur. Bireylerin ne ölçüde doyuma ulaştıklarına ilişkin yargılarının, mevcut gidişatın, bireyin kendisi için belirlediği (dışarıdan dayatılmayan) standartlarla karşılaştırmasına dayandığı vurgulanmaktadır (Diener vd., 1985).

Yaşam doyumunu, kişinin yaşamının bilişsel değerlendirmesi olarak, mevcut ve ideal durum arasındaki uyumsuzluğun değerlendirilmesini ifade eder (Diener, Suh, Lucas & Smith, 1999).

Benzer şekilde Nemati ve Maralani (2016) de yaşam doyumunun, bireyin arzuları ile bireyin mevcut durumu arasındaki fark olduğunu ileri sürmüştür. Öte yandan Shin ve Johnson (1978) ise yaşam doyumunu, bireyin kendisinin belirlediği ölçütler doğrultusunda yaşamının genel bir değerlendirmesi olarak tanımlamaktadır. Yaşam doyumu, bir kişinin beklentilerini, sahip olduklarıyla karşılaştırarak elde ettiği durum ya da sonuç (Haybron, 2004), hayata dair inanç ve değerlendirmelerinin toplamı veya kişinin kendi hayatı hakkındaki total durumu (Rice, Frone & McFarlin, 1992) olarak ifade edilebilir.

Yaşam doyumu, yaşamın belirli bir alanıyla sınırlı olmayıp, yaşamın tümünün olumlu olarak değerlendirilmesidir. Yaşam doyumunun amacı yaşamın tüm alanlarıdır (Veenhoven, 1996). Bireyin yaşamıyla ilgili değerlendirmelerinde, olumlu değerlendirmelerin olumsuzlardan daha fazla olması, aynı zamanda yaşam kalitesinin de yüksek olduğunun göstergesidir (Myers & Diener, 1995). Dolayısıyla yaşam doyumu, yaşamdan zevk alma ve yaşamı anlamlı bulma durumudur. İnsanların yaşamlarını kendi kriterlerine göre olumlu olarak değerlendirmesidir (Şimsek, Koçak & Younis, 2021). Yaşam doyumu kişiden kişiye farklılık gösterir. Sağlık durumu, çalışma yaşamı, ekonomik düzey, psikolojik durum, eğitim düzeyi, sosyal çevre, din, maneviyat, yaşamın anlamına bakış açısı gibi faktörler yaşam doyumunu etkiler. Yaşamdan yüksek doyuma sahip bireyler şu tutum ve düşüncelere sahip olabilir (Diener, 2009; Ümmet, 2012; Hamermesh, 2020): (1) Günlük yaşamlarında aktivitelerden hoşlanmak, (2) hayatta anlam ve amaç sahibi olmak, (3) sorumluluklarını kabul etmek, (4) hedeflere ulaşabileceğine inanmak, (5) kendilerini değerli bir varlık olarak kabul etmek, (6) hayata karşı iyimser olmayı beklemek. Öte yandan Diener (1984), yaşam doyumunun dinamik bir yapıya sahip olduğunu ve kişisel standartlar ile yaşam koşullarına göre değişebildiğini savunur. Heller, Watson ve Hies'in (2004) dediği gibi, yaşam doyumu bir nevi kişinin beğenisinin değerlendirici bir özettir.

Bir bireyin yaşam doyumu incelenirken yaşamının somut yönleri ele alınır, olumsuzla karşı olumlu durumlar tartılır ve genel memnuniyetle ilgili bir yargıya varılır (Lucas, Diener & Suh, 1996). Yaşam doyumu, bireylerin olumlu yargılarını ve bu yargıları açıklayan kişisel değerlendirmelere dayalı bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Diener vd., 1985). Ailesel ve çevresel sistemler dâhil olmak üzere insanların memnuniyetini ifade eder (Appleton & Song, 2008). Yaşam doyumu, yaşamı etkileyen en kritik faktörlerden biridir. Araştırmalar, yalnızlığın yaşlı yetişkinleri hem fiziksel hem de duygusal olarak önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir (Berg-Weger & Morley, 2020; Ormstad, Eilertsen, Heir & Sandvik, 2020). Yaşam doyumu seviyesi yüksek olan kişiler, yaşam doyumu seviyesi düşük olanlara göre daha mutlu bir yaşam sürmektedirler (Barger, Emmons & Wayment, 2009). Mutluluk ise bazı standart ve gerçek koşullar arasındaki karşılaştırmalar neticesinde ortaya çıkar ve karşılaştırmalar sonucunda, gerçek koşullar belirlenen standartlara yakın olduğunda birey mutlu olur (Diener, 1984).

Bireylerin yaşam doyumu; hayata yüklenen anlam, günlük hayattan elde edilen mutluluk, pozitif bireysel kimlik, hedeflere ulaşma, fiziksel olarak iyi hissetme, uyum, güvenlik ve sosyal ilişkiler gibi birçok şeyden etkilenebilmektedir (Schmitter, 2003; akt. Yılmaz & Aslan, 2013). Eş, çocuk, arkadaş ve akrabaların kişinin yaşamına refakat etmesi, boş zamanların birlikte geçirilmesi, sosyal ve maddi destek sağlanması gibi nedenlerle *sosyal ilişkiler*, yaşam doyumunu etkileyen önemli bir yaşam alanıdır (Adams, 1971). Olumlu bir sosyal çevreye sahip olmanın yanında evli olmanın da bireylerin yaşam doyumunu üzerinde olumlu yönde etkileri bulunur (Diener, Gohm, Suh & Oishi, 2000). Yaşam doyumunu açısından arkadaşlık ilişkileri, aile fertleriyle olan ilişkiler kadar önemlidir (Diener & Diener McGavran, 2008). Araştırmalarda, olumlu bireysel kimliğe sahip olmak, açık fikirli olmak, aktif olmak, özgürlük, demokrasi, siyasi istikrar, bedenen ve ruhen sağlıklı olmak, güvenli bir bölgede yaşamak, yaşamının kontrolünü kendi elinde tutabilmek, ailesi ve arkadaşlarıyla sağlıklı ilişkilere sahip olmak, evli olmak, spor yapmak, geniş sosyal bir çevreye sahip olmak gibi durumların kültürel farklılıklara bağlı olarak sıralaması değişmekle birlikte bireylerin yaşam doyumunu etkileyen önemli faktörler olduğu görülmüştür (Dockery, 2004; akt. Özdevecioğlu & Aktaş, 2007; Khakoo, 2004). Ayrıca, alınan gelir miktarı, sosyal statü, refah koşulları, hükümet politikaları ve diğer demografik unsurların da yaşam doyumunu etkilediği (Appleton & Song, 2008; Ryff, 1995); yaşam doyumunu ile sosyal destek (Fuhrer, Rintala, Hart, Clearman & Young, 1992) ve finansal doyum (Gautam, Saito & Kai, 2008) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bazı araştırma bulguları da yaşam doyumunun depresyon, intihar düşüncesi (Zhang & Leung, 2002) ve nevrotik duygulara sahip olmak ile negatif bir ilişkisi olduğunu göstermiştir (Extremera & Fernandez-Berrocal, 2005). Öte yandan yapılan çalışmalarda, deneyime açık, sorumluluk ve uyumluluk özelliklerine sahip bireylerin yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları belirtilmektedir (Schimmack, Oishi, Furr & Funder, 2004). Yaşam doyumuyla gelir arasındaki ilişki konusunda yapılan araştırmalarda, düşük gelirin düşük yaşam doyumuna ve yüksek gelirin daha yüksek yaşam doyumuna yol açtığı tespit edilmiştir (Diener & Ryan, 2009). Bireylerin yaşam doyumunu etkileyen etkenlerden biri de yaştır. Yapılan araştırmalarda genel olarak yaş arttıkça yaşam doyumunun azaldığı saptanmıştır (Freund & Baltes, 1998). Yaşam doyumunu, aile hayatı, evlilik, mali durum, konut vb. bir dizi alanlarda memnuniyetin bir kombinasyonu olduğu söylenebilir (Brief, Butcher, George & Link, 1993).

Diener ve Tov (2009), genel yaşam memnuniyetinin ve olumlu etkilerin farklı ülkelerde farklı yordayıcılara sahip olduğunu bildirmiştir. İyi oluş, sadece sağlıklı işleyişi ve mutluluğu yansıtmakla kalmaz (Ryan & Huta, 2009), aynı zamanda kendi kaderini tayin etme sürecinde değerlendirici bir işleve de hizmet eder (Ryan, Huta & Deci, 2008). Yaşam doyumunu terimi, varoluşun tüm yönlerini kapsar (Peterson, Park & Seligman, 2005), bu nedenle yaşam doyumunda kalite ölçüsü çok geniştir; fiziksel ve psikolojik koşullardan, bağımsızlık seviyesin-

den ve ayrıca çevre ile olan ilişkilerden etkilenir (Nosikov & Gudex, 2003).

Yaşam doyumu, genel olarak insanların yaşam kalitesinde ve bir örgütteki çalışan olarak performansında önemli rol oynamaktadır. Zira, özel ve iş yaşamında huzursuz ve mutsuz olanların çalışma hayatında kendilerinden beklenen performansı gösteremedikleri; yaşam doyumu düşük olan çalışanların iş hayatındaki performans ve verimlerinin de düşük olduğu görülmüştür. Bu yönüyle eğitim örgütlerinde, bir anlamda toplumun geleceğini inşa eden öğretmenler için yaşam doyumu büyük bir önem arz etmektedir. Öğretmenlerin yüksek performans göstererek başarılı olabilmeleri için yaşam doyumlarının iyi bir düzeyde olması gerekir (Uludağ, 2019). Yüksek yaşam memnuniyeti, okullar için daha iyi girdi ve daha iyi çıktı ile sonuçlanır. Yaşam doyumu yüksek olan öğretmenler, yaşamının geliştiği koşulları olumlu olarak değerlendirir.

Öğretmenlerin yaşam doyum düzeyi ne kadar yüksek olursa, gelecek nesillerin kullanımına hazır eğitim sistemi de o kadar etkili ve verimli olacaktır (Korkut ve Aslan, 2019). Kişisel ve çevresel faktörlerin yanında, eğitim politikalarında sık sık yapılan değişiklikler, ekonomik güçlükler, velilerin ve öğrencilerin eğitime duyarsızlığı, haftalık ders yükünün fazla olması, okul yönetimiyle yaşanan değişik sorunlar öğretmenlerde doyumсуuzluğa ve mutsuzluğa sebep olabilmektedir (Telef, 2011). Luque-Reca, García-Martínez, Pulido-Martos, Burguera ve Augusto-Landa'nın (2022) dediği gibi, “öğretmenlik mesleği, öğretmenin refahını olumsuz yönde etkileyebilecek birçok etkenle birlikte duygusal olarak zor bir meslektir”. Öğretmenler, eğitim sisteminin veya müfredatın hedeflerine daha geniş anlamda ulaşmasını sağlayan ana öğedir. Yapılan literatür taramasında, Mardin İli merkez ve bağlı ilçelerdeki resmi ilkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin algılarına göre, öğretmenlerin yaşam doyumu ile ilgili yapılmış herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. İşte bu araştırma ile eğitim sisteminde görev yapan öğretmenlerin istek ve beklentileri ile mevcut durumları arasındaki uyumun, başka bir deyişle yaşam doyum düzeylerinin tespit edilmesinin ve bazı değişkenler açısından ele alınmasının, uygulamanın içerisinde bulunan öğretmen ve yöneticilere ve bu konuda araştırma yapacak olan araştırmacılara ışık tutacağı beklenilmektedir.

Bu çalışmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumuna ilişkin algılarının nasıl bir dağılım gösterdiğini ve bazı değişkenler açısından algılar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya çıkartmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin algıları nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Öğretmenlerin yaşam doyumlarıyla ilgili olarak; *öğrenim durumuna, cinsiyete, medeni duruma, mesleki kıdeme ve merkez ilçe veya bağlı ilçelerde görev yapma* (okulun bulunduğu yerleşim yeri) durumuna göre algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin çözümlenmesi yer almaktadır.

Araştırmanın modeli

Bu araştırma genel tarama modeline dayalı betimsel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Tarama modelleri, genel tarama modelleri ve örnekleyici tarama modelleri olarak ikiye ayrılan ve geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2006).

Evren ve örneklem

Çalışmanın evrenini, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Mardin ili merkez ve bağlı ilçe merkezlerinde bulunan resmi ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninde, 104 ilkokul ve bu okullarda toplam 1480 sınıf öğretmeni bulunmaktadır. Örnekleme seçiminde, okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkeni açısından tabakalı örnekleme yöntemi kullanılırken okullarda görev yapan öğretmenlerin seçimi ise öğretmen listesinden random yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından toplamda 600 öğretmene ölçme aracı uygulanmış ve yine araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Ancak 58 ölçek formu yönergeye uygun doldurulmadığından 542 ölçek değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Veri toplama aracı

Bu çalışmada, Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilip Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan beşli likert yapısına sahip tek faktör ve beş maddeden meydana gelen “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmıştır. Dağlı ve Baysal (2016), ölçeğin test-tekrar test yöntemi ile Cronbach Alpha katsayısı .88 olarak hesaplamışlardır. Ayrıca, zamana bağlı tutarlı ölçümler verip vermediğinin incelenmesi amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı ile test-tekrar test korelasyonuna bakılmış ve uygulamalar arasındaki korelasyon katsayısının $r = .97$ ($p = .000$) olduğu saptanmıştır. Mevcut çalışmada ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .87 olarak saptanmıştır.

Verilerin çözümlenmesi

Araştırmada betimsel istatistikler, t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) uygulanmıştır. Bu testler sonucunda, anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya çıkartmak için LSD Testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Öğretmenlerin algılarının ortalamaları değerlendirilirken; “4.20-5.00 tamamen katılıyorum”, “3.40-4.19 büyük oranda katılıyorum”; “2.60-3.39 orta düzeyde katılıyorum”; “1.80-2.59 çok az katılıyorum” ve “1.00-1.79 hiç katılmıyorum” olarak kabul edilmiştir.

Etik Onay: Bu araştırma için Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurulu’ndan 28.01.2019 tarih 2019-1-1 nolu karar ile etik onay alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde; öncelikle öğretmenlerin genel olarak yaşam doyum düzeylerine ilişkin algıları ile ilgili bulgulara, daha sonra ise bazı bağımsız değişkenlere göre yaşam doyumuna ilişkin algıları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin bulgular

Öğretmenlerin yaşam doyumuyla ilgili algılarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve düzeyleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Yaşam Doyumunun Ölçek Bazında Algıları

Maddeler	\bar{X}	SS	Düzye
1. İdeallerime yakın bir yaşantım vardır	2.82	1.08	Orta düzeyde katılıyorum
2. Yaşam koşullarım mükemmeldir	2.46	.95	Çok az katılıyorum
3. Yaşamımdan memnunum	3.14	1.08	Orta düzeyde katılıyorum
4. Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum	3.20	1.03	Orta düzeyde katılıyorum
5. Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim	2.55	1.19	Çok az katılıyorum
Tüm Ölçek Toplamı	2.83	.87	Orta düzeyde katılıyorum

Tablo 1’de görüldüğü gibi, yaşam doyumunu ile ilgili öğretmen algılarının genel ortalaması “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 2.83$) olarak saptanmıştır. Öte yandan öğretmenlerin en yüksek seviyede katıldıkları “şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum” ifadesi olup “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 3.20$); en düşük seviyede katıldıkları ise “yaşam koşullarım mükemmeldir” ifadesi olup “çok az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.46$) olarak

yer almaktadır. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin yaşamlarından pek memnun olmadıkları söylenebilir.

Bazı bağımsız değişkenlere göre öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin algıları ile ilgili bulgular

Aşağıda araştırmada yer alan bazı bağımsız değişkenlere göre öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin algıları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin bulgular sırasıyla sunulmuştur.

Öğrenim durumuna göre öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin bulgular

Öğrenim durumuna göre öğretmenlerin *yaşam doyumuna* yönelik algıları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrenim Durumuna Göre Öğretmenlerin Yaşam Doyumuna İlişkin Algıları

Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	LSD
1.Önlisans	10	3.68							
2.Lisans	485	2.84	Gruplar arası	8.96	2	4.48	6.04	.003*	1-2
3.Yüksek Lisans	47	2.64	Gruplar içi	399.70	539	.74			
Toplam	542	2.83		408.66	541				

*p < .05

Tablo 2’de öğrenim durumlarına göre, öğretmenlerin yaşam doyumuna yönelik algılarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır ($F_{(2,539)}=6.04$; $p<.05$). Bu anlamlı farkın, önlisans mezunu öğretmenler ile lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe yaşamlarında daha fazla bir beklenti içerisinde oldukları ve beklentileri karşılanmayınca yaşam doyumlarının daha düşük düzeyde kaldığı şeklinde ifade edilebilir.

Cinsiyete göre öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin bulgular

Cinsiyete göre öğretmenlerin *yaşam doyumuna* yönelik algıları ile ilgili t-testi sonuçları Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Yaşam Doyumuna İlişkin Algıları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
Kadın	289	2.90	.84	540	1.97	.049*
Erkek	253	2.75	.90			

*p < .05

Tablo 3’de görüldüğü gibi, yaşam doyumuna yönelik öğretmen algılarının cinsiyete göre ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($t_{(540)}=1.97$; $p<.05$). Ortalamalara bakıldığında, erkek öğretmenlere göre kadın öğretmenlerin daha yüksek bir algıya sahip oldukları saptanmıştır. Cinsiyet ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin ulusal bağlamlara, sosyo-kültürel koşullara ve demografik değişkenlere bağlı olduğu ileri sürülmektedir (Jovanovic, 2020)

Medeni duruma göre öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin bulgular

Medeni duruma göre öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin algıları ile ilgili t-testi sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Medeni Duruma Göre Öğretmenlerin Yaşam Doyumuna İlişkin Algıları

Medeni Durum	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
Evli	338	2.93	.87	540	3.22	.001*
Bekâr	204	2.68	.84			

*p < .05

Tablo 4’de yer alan sonuçlar, medeni duruma göre öğretmenlerin yaşam doyumuna yönelik algıları arasında görülen farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($t_{(540)}=3.22$; $p<.05$). Görülen bu fark, evli öğretmenlerin lehinde ortaya çıkmıştır. Medeni duruma göre öğretmenlerin yaşam doyumuna yönelik algılarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptandığı, evli öğretmenlerin algılarının ortalamasının bekâr öğretmenlerin algılarının ortalamasından biraz daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile yaşamında paylaşılan ortak değerler ve bu değerlere dayalı tutumları algılama yeteneği yaşam doyumunu artırır (Bowen,1988).

Mesleki kıdeme göre öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin bulgular

Mesleki kıdeme göre öğretmenlerin yaşam doyumuna yönelik algıları arasında anlamlı fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Mesleki kıdeme Göre Öğretmenlerin Yaşam Doyumuna İlişkin Algıları

Mesleki Kıdem	n	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	LSD
1. 1-5 yıl	188	2.83							
2. 6-10 yıl	151	2.70							
3. 11-15 yıl	114	2.84	Gruplar arası	8.41	4	2.10	2.82	.025*	5-1
4. 16-20 yıl	55	2.93	Gruplar içi	400.24	537	.75			5-2
5. 21 yıl ve üstü	34	3.23		408.66	541				5-3
Toplam	542	2.83							

*p < .05

Tablo 5’de görüldüğü üzere, mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin algıları arasındaki farkın anlamlı çıktığı ($F_{(4-537)}=2.82$; $p<.05$) ve bu farkların 21 yıl ve üzeri kıdemi bulunan öğretmenler ile 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdemi bulunan öğretmenler arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin kıdemleri yükseldikçe beklentilerine daha çok ulaştıkları ifade edilebilir.

Merkez ilçe ve bağlı ilçelerdeki okullarda görevli öğretmenlerin yaşam doyumuna ilişkin bulgular

Merkez ilçe ve bağlı ilçelerdeki okullarda görevli öğretmenlerin yaşam doyumuna yönelik algıları ile ilgili t-testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Merkez İlçe ve Bağlı İlçelerdeki Okullarda Görevli Öğretmenlerin Yaşam Doyumuna Yönelik Algıları

Yerleşim Yeri	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
Merkez İlçe	142	2.92	.89			
Bağlı İlçe	400	2.77	.85	540	2.06	.040*

*p < .05

Tablo 6’da Merkez ilçe ve bağlı ilçelerdeki okullarda görevli öğretmen algıları arasında anlamlı fark saptanmış olup ($t_{(540)}=2.06$; $p<.05$), bu fark merkez ilçede çalışan öğretmenlerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu yönündedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, ilkokullarda görevli sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumlarına ilişkin algılarının nasıl bir dağılım gösterdiği ve bazı değişkenler açısından bu algıların anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir. Öğretmenlerin ölçek bazında yaşam doyumuna yönelik algılarının genel ortalaması “*orta düzeyde katılıyorum*” olarak saptanmıştır. Öğretmenlerin en yüksek seviyede katıldıkları “*şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum*” ifadesi olup “*orta düzeyde katılıyorum*” olarak yer almıştır. En düşük seviyede katıldıkları ise “*yaşam koşullarım mükemmeldir*” ifadesi olup “*çok az katılıyorum*” olarak saptanmıştır. Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin hayatlarından memnun olmadıkları söylenebilir. Yaşam kalitesinin öznel ifadesi olan yaşam doyumunu, bireylerin yaşam kalitelerini bir bütün olarak ne kadar olumlu değerlendirdikleri ile ilgili bir kavramdır (Fernandez-Ballesteros, Zamarron & Ruiz, 2001). Yaşamdan doyumunu, bireyin hayattan keyif almasını ve psikolojik olarak iyi olmasını ifade eder. Marques, Pais-Ribeiro ve Lopez (2007) yetişkinler için yüksek yaşam doyumunun, kişinin kendi iç dünyası, psikolojik ve fiziksel sağlığı, kişilerarası ilişkileri, eğitim durumu ve işindeki olumlu sonuçlarla ilgili olduğuna dikkat çekmektedir. Yaşam doyumunu, bireyin sahip oldukları ile beklentileri arasındaki farkı nasıl değerlendirdiği ile ilgilidir. Başka bir deyişle, bireyin ihtiyaçlarının, amaçlarının ve isteklerinin ne ölçüde karşılandığına ilişkin öznel değerlendirmesidir. Yaşam koşullarını dengeleyen, standartları ve beklentileri hakkında olumlu yargılara sahip bireylerin de yaşamlarından oldukça memnun oldukları bilinmektedir (Morris, Saldarini & Reekum, 2019). Mevcut araştırmada öğretmenlerin yaşam doyumunun “*orta düzeyde katılıyorum*” olarak saptanması, öğretmenlerin beklenti ve arzuladıkları ile sahip oldukları arasında fark olduğunu göstermektedir. Öte yandan Khakoo (2004) ve Dockery (2004), kişinin yaşadığı yerde demokrasi, özgürlük düzeyi, politik istikrar ve kendini güvende hissetmesi, açık fikirli ve aktif olması, yaşamının kontrolünün kendi elinde olduğunu hissetmesi, bedenen ve ruhen sağlıklı olması, spor yapması, olumlu bireysel kimliğe sahip olması, varlıklı olması, evli olması, ailesi ve arkadaşlarla iyi ilişkilere sahip olması, geniş bir sosyal çevreye sahip olması gibi durumların kişinin yaşam doyumunu etkileyen başlıca faktör olduğunu ileri sürmektedirler (Akt. Özdevecioğlu & Aktaş, 2007). Moran ve Çoruk (2020), Dağlı ve Baysal (2017), Hoyraz-Kuş (2015) ve Yıldız (2016) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin “*orta düzeyde*” yaşam doyumuna sahip oldukları belirlenmiştir. Bu çalışmalar da mevcut çalışmayı desteklemektedir.

Siefken, Junge ve Laemmle (2019), yaşam kalitesini etkileyen en önemli faktörlerin fiziksel ve psikolojik iyilik hali olduğunu, artan yaşam beklentisi nedeniyle günümüzde yaşam kalitesinin önemli bir konu haline geldiğini, fiziksel ve psikolojik sağlık risklerini en aza indirmek ve sağlıklı yaşamak için beslenme, fiziksel aktivite, yeterli dinlenme, içsel motivasyonun artırılması ve boş zaman aktivitelerinin önem arz ettiğini ileri sürmektedir. Wang (2017) de yaş, cinsiyet, psikolojik özellikler, yaşam tarzı, boş zaman etkinliklerine katılım

gibi birçok değişkenin yaşam doyumunu etkilediğini ileri sürmekte ve boş zamanlarda planlanan etkinliklerin doyum düzeyini artırdığını, bireylerin rahatlamasına, sosyalleşmesine, eğlenmesine ve kişisel gelişimine olumlu katkı sağladığını vurgulanmaktadır. Bütün bunlara ek olarak bir dine mensup olmanın, beklenti ile mevcut durum arasındaki farkı azalttığı, dindar insanların aidiyet hissettikleri ve ahirette dünyada görülen sıkıntılardan yararlanacaklarını düşündükleri için daha mutlu oldukları, bu anlamda dini bağlılığın, yaşamdan doyum anlamına geldiği vurgulanmaktadır (Ellison, Gay & Glass, 1989). Ancak dini davranışlar farklı dinlere, toplumlara, geleneklere ve algılara göre değişiklik gösterir. Dolayısıyla dinin yaşam doyumunu üzerindeki etkisi, bu farklılıklara bağlı olarak değişmektedir. Yapılan bir çalışma, dini bağlılığın yaşam doyumuyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir (Anne-Bergan & McConatha, 2001). Türkiye’de yapılan bir çalışma sonuçlarında da dinin, yaşam doyumunu üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır (Yeniaras & Akarsu, 2016). Diğer taraftan aşırı sosyal medya kullanımı, bireylerin bağımlı hale gelmesine, hayatları durağan hale getirmesine ve yaşamdan uzaklaştırmasına neden olmaktadır (Chasanah, Mulawarman & Murtadho, 2021). Bu nedenle bireyin yaşadığı hayatta ne kadar keyif aldığını ifade eden yaşam doyumunun, olumlu veya olumsuz birçok değişkenin etkisi altında olduğunu söylemek mümkündür.

Öğrenim durumuyla ilgili olarak öğretmenlerin algıları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Önlisans ile lisans ve önlisans ile yüksek lisans mezunu öğretmenlerin algıları arasındaki farkın anlamlı olduğu, önlisans mezunu öğretmenlerin yaşam doyumunu algılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2020 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada da insanların öğrenim seviyesi arttıkça mutluluk seviyesinin düştüğü ortaya çıkmıştır (TÜİK, 2021). Bu sonuçlar, bireylerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe yaşamlarında daha fazla bir beklenti içerisinde oldukları ve beklentileri karşılanmayınca yaşam doyumlarının daha düşük düzeyde kaldığı şeklinde yorumlanabilir. Eğitim, bireylerin üretkenliklerine, diğer insanlarla ilişkilerine ve hedeflerine ulaşmalarına katkı sağlar. Hedeflerine ulaşan bireylerin, yaşamdan duydukları memnuniyet de artabilir. Bu nedenle, yüksek yaşam standartlarına ve yaşamdan daha fazla memnuniyete sahip olmak için eğitim gereklidir. Literatürde genel olarak, eğitim düzeyi ve yaşam doyumunu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Chasanah vd., 2021). Eğitim, bireylere fırsat eşitliği ve yaşam kalitesi sağlar, bireylerin kendileri ve aileleri için geleceğe umutla bakmalarını sağlar (Paloma, Escobar-Ballesta, Galván-Vega, Díaz-Bautista & Benítez, 2020). Yüksek düzeyde eğitim, bireylerin diğer insanlarla daha iyi iletişim kurmasını sağlamakta, kariyerlerinde daha iyiyi hedeflemelerini desteklemekte, bireylerin boş zamanlarını azaltarak yaşam doyumlarını artırmaktadır (Subrahmanyam & Greenfield, 2008; Zhang & Leung, 2002).

Cinsiyete göre öğretmenlerin yaşam doyumuna yönelik algıları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ortalamalara bakıldığında, erkek öğretmenlere göre kadın öğretmenlerin

daha yüksek bir algıya sahip oldukları saptanmıştır. Bayram, Aytaç, Sam ve Aytaç (2010), Darmody ve Smyth (2011), Recepoğlu (2013), Şahin, Zade ve Direk (2009), Tuzgöl-Dost (2007) ve Selim (2008) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da kadınların erkeklere oranla daha mutlu oldukları saptanmıştır. Diğer taraftan cinsiyetin yaşam doyumuyla ilişkisini inceleyen çalışmalarda farklı sonuçların çıktığı da söz konusudur. Joshanloo ve Jovanovic (2020) çalışmalarında, cinsiyet ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin ulusal bağlamlara, sosyo-kültürel koşullara ve demografik değişkenlere bağlı olduğunu ileri sürmüştür.

Medeni duruma göre öğretmenlerin yaşam doyumuna yönelik algılarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptandığı, evli öğretmenlerin algılarının ortalamasının bekâr öğretmenlerin algılarının ortalamasından biraz daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile yaşamında paylaşılan ortak değerler ve bu değerlere dayalı tutumları algılama yeteneği yaşam doyumunu artırır (Bowen,1988). Wan, Jaccard ve Ramey (1996) çalışmalarında evlilik kurumunun sosyal yaşamla güçlü bir ilişki içinde olduğunu belirtmişlerdir. Evliliğin öznel iyi oluş üzerindeki olumlu etkisi, araştırma sonuçlarında sürekli tekrarlayan bir bulgu olarak kendini göstermekte ve evli olmayanlara göre evli kişilerin ruhsal iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmektedir (Blanchflower & Oswald, 2004). Diener ve Seligman (2002), çok mutlu insanların neredeyse tamamının yalnız olmamaları ve güçlü, romantik ve sosyal ilişkilere sahip olmalarından yola çıkarak evlilikle mutluluk arasındaki ilişkide, evliliğin neden olarak kabul edilebileceğini öne sürmüşlerdir. Diener, Gohm, Suh ve Oishi (2000) de evli olmanın yaşam doyumunu olumlu yönde etkilediğini ileri sürmektedir.

Mesleki kıdeme göre öğretmenlerin yaşam doyumuyla ilgili algıları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu fark, mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olanlar ile 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl olanlar arasında ortaya çıkmıştır. 21 yıl ve üzeri deneyimi olan öğretmenlerin, daha yüksek düzeyde bir yaşam doyumuna sahip oldukları belirlenmiştir. Bu konuda yapılan bazı araştırma bulguları da mevcut araştırma bulgularını desteklemektedir (Hoyraz-Kuş, 2015; Karaslan, Uslu & Esen, 2020). Bu sonuçlar, öğretmenlerin kıdemleri yükseldikçe beklentilerine daha çok ulaştıkları ve buna bağlı olarak yaşam memnuniyetlerinin de yükseldiği şeklinde yorumlanabilir.

Merkez ilçe ve bağlı ilçelerdeki okullarda görevli öğretmenlerin yaşam doyumuna yönelik algıları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Görülen bu fark, merkez ilçede çalışan öğretmenlerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu yönündedir. Bu sonuç, merkez ilçede çalışan öğretmenlerin bağlı ilçelerde görev yapan öğretmenlere göre yaşamla ilgili ihtiyaç ve imkânlarla daha fazla sahip olmalarından kaynaklanabilir.

Araştırma bulgularına dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir: (1) Öğrenim durumuna, cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdem değişkenlerine göre öğretmenlerin algıları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Bunun nedenini ortaya çıkartacak araştırmalar yapıl-

malıdır. (2) Merkez ilçede çalışan öğretmenler ile bağlı ilçelerde çalışan öğretmenlerin algıları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Bu iki grup öğretmenlerin yaşam doyumu algılarının farklılaşmasına neden olan faktörler araştırılmalı ve bu konuda gerekli önlemler alınmalıdır. (3) Öğretmenlere yönelik düzenlenecek hizmetiçi eğitim kurslarında, yaşam doyumu ile ilgili konulara da yer verilmelidir. (4) Hali hazırda ve gelecekte öğretmenlerin yaşam doyumunun düşük olmasına neden olan faktörler detaylı bir şekilde araştırılmalı ve geleceğe daha iyimser bakmaları için önlemler alınmalıdır. (5) Örgütsel iletişim yapısı, öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanarak örgütsel yabancılaşma ve çatışma gibi olumsuz durumların oluşması engellenerek öğretmenlerin yaşam doyumu düzeyleri artırılmalıdır. (6) Okul yöneticileri, okullarında demokratik ve destekleyici bir iklim oluşturmaya çalışmalıdır. (7) Öğretmenlerin yaşam doyum düzeylerinin artırılması amacıyla okul ortamında öğretmenlere rehberlik hizmeti verecek uzman psikologların görevlendirilmesine yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Öte yandan yaşam doyumuna ilişkin eğitimi olmayan çalışanların algılarına dayalı araştırmalar yapılabilir. Benzer araştırmalar resmi ve özel ortaöğretim kurumlarında nicel ve nitel yöntemlerle yapılabilir. Ayrıca yaşam doyumu ile örgütsel vatandaşlık, işe bağlılık ve tükenmişlik arasındaki ilişki araştırılabilir.

Etik Onay: Bu araştırma için Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurulu'ndan 28.01.2019 tarih 2019-1-1 nolu karar ile etik onay alınmıştır.

Kaynakça

- Appleton, S. & Song, L. (2008). Life satisfaction in urban China: Components and determinants. *World Development*, 36(11), 2325-2340.
- Adams, D. L. (1971). Correlates of satisfaction among the elderly. *Gerontologi*, 11(4), 64-68.
- Anne-Bergan, M. A. & McConatha, J. T. (2001). Religiosity and Life Satisfaction, Activities, *Adaptation & Aging*, 24(3), 23-34. doi: 10.1300/J016v24n03_02
- Barger, S. D., Donoho, C. J. & Wayment, H. A. (2009). The relative contributions of race/ethnicity, socioeconomic status, health, and social relationships to life satisfaction in the United States. *Quality of Life Research*, 18(2), 179-189.
- Bayram, N., Aytaç, S., Sam, N. & Aytaç, M. (2010). Yaşam tatmini ve sosyal dışlanma. *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 12(4), 79-92.
- Blanchflower, D. G. & Oswald, A. J. (2004). Well-being over time in Britain and the USA. *Journal of Public Economics*, 88(7-8), 1359-1386.
- Berg-Weger, M. & Morley, J. (2020). Loneliness in old age: An unaddressed health problem. *J Nutr Health Aging*, 4(3), 243-245. doi: 10.1007/s12603-020-1323-6.
- Bowen, G. L. (1988). Family life satisfaction: A value-based approach. *Family Relations*, 37(4), 458-462.
- Brief, A. P., Butcher, A. H., George, J. M. & Link, K. E. (1993). Integrating bottom-up and top-down theories of subjective well-being: The case of health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(4), 646-653.
- Chasanah, U., Mulawarman, M. & Murtadho, A. (2021). Life satisfaction, problematic social media use and self-esteem as the mediator. *Jurnal Bimbingan Konseling*, 10(1), 18-23. <https://journal.unnes.ac.id/sju/index.php/jubk/article/view/34962>
- Dağlı, A. & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (Electronic Journal of Social Sciences)*, 15(59), 1250-1262.
- Dağlı, A. & Baysal, N. (2017). Investigating teachers' life satisfaction. *Universal Journal of Educational Research*, 5(7), 1250-1256.

- Darmody, M. & Smyth, E. (2011). Job satisfaction and occupational stress among primary school teachers and school principals in Ireland. *A Report Compiled by the ESRI on Behalf of The Teaching Council*. <https://www.esri.ie/system/files/media/file-uploads/2015-07/BKMNEXT188.pdf>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542–575. doi:10.1037/0033-2909.95.3.542
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34–43. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.34>
- Diener, E. (2009). Subjective well-being. *The Social Indicators Research Series*, (37), 11–58. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-90-481-2350-6_1
- Diener, E. (2012). New findings and future directions for subjective well-being research. *American Psychologist*, 67(8), 590–597. <https://doi.org/10.1037/a0029541>
- Diener, M. L. & Diener-McGavran, M. B. (2008). What makes people happy? A developmental approach to the literature on family relationships and well-being. R. Larson & M. Eid (Ed.), *In The Science Of Subjective Well-Being* (pp. 347–375). New York: Guilford.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71–5. doi:10.1207/s15327752jpa4901_13
- Diener, E., Gohm, C., Suh, E. & Oishi, S. (2000). Similarity of the relations between marital status and subjective well-being across cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31(4), 419–436. doi:10.1177/0022022100031004001
- Diener, E. & Ryan, K. (2009). Subjective well-being: A general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391–406.
- Diener, E. & Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 13(1), 81–84.
- Diener, E. & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40(1/2), 189–216.

- Diener, E., Suh, M., Lucas, R. E. & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Diener, E. & Tov, W. (2009). Well-being on planet earth. *Psihologijske Teme*, 18(2), 213-219.
- Ellison, C. G., Gay, D. A. & Glass, T. A. (1989). Does religious commitment contribute to individual life satisfaction? *Social Forces*, 68(1), 100-123.
- Eryılmaz, A. & Öğülmüş, S. (2010). Ergenlikte öznel iyi oluş ve beş faktörlü kişilik modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 189-203.
- Extremera, N. & Fernandez-Berrocal, P. (2005). Perceived emotional intelligence and life satisfaction: Predictive and incremental validity using the trait meta-mood scale. *Personality and Individual Differences*, 39(5), 937-948. doi:10.1016/j.paid.2005.03.012
- Fernandez-Ballesteros, R., Zamarron, M. D. & Ruiz, M. A. (2001). Contribution of socio-demographic and psychosocial factors to life satisfaction: *Ageing and Society*, 21(1), 25-43.
- Freund, A. M. & Baltes, P. B. (1998). Selection, optimization, and compensation as strategies of life management: Correlations with subjective indicators of successful aging. *Psychology and Aging*, 13(4), 531-543.
- Fuhrer, M. J., Rintala, D. H., Hart, K. A., Clearman, R., & Young, M. E. (1992). Relationship of life satisfaction to impairment, disability, and handicap among persons with spinal cord injury living in the community. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 73(6), 552-557.
- Gautam, R., Saito, T. & Kai, I. (2008). Correlates of life satisfaction among older Nepalese adults living with a son. *BioScience Trends*, 2(5), 187-192.
- Hamermesh, D. S. (2020). Life satisfaction, loneliness and togetherness, with an application to Covid-19 lock-downs. *Review of Economics of the Household*, 18(4), 983-1000. doi: 10.1007/s11150-020-09495-x
- Haybron, D. M. (2001). Happiness and the importance of life satisfaction. Delivered at the Department of Philosophy. University of Arizona.
- Heller, D., Watson, D. & Hies, R. (2004). The role of person situation in life satisfaction: A critical examination. *Psychological Bulletin*, 130(4), 574-600.
- Hoyraz-Kuş, H. (2015). İlköğretim okullarında çalışmakta olan öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişki (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

- Joshanloo, M. & Jovanović, V. (2020). The relationship between gender and life satisfaction: Analysis across demographic groups and global regions. *Archives of Women's Mental Health*, 23(3), 331-338.
- Kansky, J. & Diener, E. (2017). Benefits of well-being: Health, social relationships, work, and resilience. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*, 1(2), 129-169.
- Karaaslan, İ., Uslu T. & Esen, S. (2020). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik, iş doyumunu ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Journal of Health and Sport Sciences*, 3(1), 7-18.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi* (16. baskı). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Korkut, A. & Aslan, M. (2019). Life satisfaction and organizational cynicism: How teachers are affected. *Journal of Arts and Social Sciences*, 4 (2), 5-27.
- Layous, K., Chancellor, J. & Lyubomirsky, S. (2014). Positive activities as protective factors against mental health conditions. *Journal of Abnormal Psychology*, 123(1), 3-12. doi: 10.1037/a0034709
- Lucas, R. E., Diener, E., & Suh, E. (1996). Discriminant validity of well-being measures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(3), 616-628.
- Luque-Reca, O., García-Martínez, I., Pulido-Martos, M., Burguera, J. L. & Augusto-Landa, J. (2022). Teachers' life satisfaction: A structural equation model analyzing the role of trait emotion regulation, intrinsic job satisfaction and affect. *Teaching and Teacher Education*, 113, 1-12 file:///C:/Users/Abidin/Downloads/1-s2.0-S0742051X22000397-main%20(1).pdf Erişim Tarihi: 04. 09. 2022
- Lyubomirsky, S., King, L. & Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*, 131(6), 803-855. doi: 10.1037/0033-2909.131.6.803
- Marques, S. C., Pais-Ribeiro, J. L. & Lopez, S. J. (2007). Validation of a Portuguese version of the students life satisfaction scale. *Applied Research in Quality of Life*, 2, 83-94.
- Moran, C. & Çoruk, A. (2020). İlköğretim kurumlarındaki öğretmenlerin duygusal emek davranışları ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişki. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 267-284. Doi: 10.24315/tred.705878.
- Moore, S. & Diener, E. (2019). Types of subjective well-being and their associations with relationship outcomes. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*, 3(2), 112-118. <https://eddiener.com/articles/1417>

- Morriss, J., Saldarini, F. & Van Reekum, C. M. (2019). The role of threat level and intolerance of uncertainty in extinction. *International Journal of Psychophysiology*, 142, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.ijpsycho.2019.05.013>
- Myers, D. G. & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6(1), 10-16.
- Nemati S. & Maralani, F. M. (2016). The relationship between life satisfaction and happiness: The mediating role of resiliency. *International Journal of Psychological Studies*, 8(3), 194-201.
- Nosikov, A. & Gudex, C. (2003). Development of a common instrument for quality of life. *EUROHIS: Developing common instruments for health surveys*, (57), 145.
- Özdevecioğlu, M. & Aktaş, A. (2007). Kariyer bağlılığı, mesleki bağlılık ve örgütsel bağlılığın yaşam tatmini üzerindeki etkisi: İş-aile çatışmasının rolü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (28), 1-20.
- Ormstad, G., Eilertsen, G., Heir T. & Sandvik, L. (2020). Personality traits and the risk of becoming lonely in old age: A 5-year follow-up study. *Health Qual Life Outcomes*, 18(47), 1-5. <https://doi.org/10.1186/s12955-020-01303-5>
- Paloma, V., Escobar-Ballesta, M., Galván-Vega, B., Díaz-Bautista, J. D., & Benítez, I. (2020). Determinants of life satisfaction of economic migrants coming from developing countries to countries with very high human development: A systematic review. *Applied Research in Quality of Life*, 16, 435-455. <https://doi.org/10.1007/s11482-020-09832-3>
- Peterson, C., Park, N., & Seligman, M. E. P. (2005). Orientations to happiness and life satisfaction: The full life versus the empty life. *Journal of Happiness Studies*, 6(1), 25-41. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10902-004-1278-z.pdf>
- Recepoğlu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 311-326.
- Rice, R. W., Frone M. R. & McFarlin, D. B. (1992). Work-nonwork conflict and the perceived quality of life. *Journal of Organizational Behavior*, 13(2), 155-168.
- Ryan, R. M. & Huta, V. (2009). Wellness as health functioning or wellness as happiness: The importance of eudaimonic thinking. *The Journal of Positive Psychology*, 4(3), 202-204. doi: 10.1080/17439760902844285

- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current directions in psychological science*, 4(4), 99-104.
- Schimmack U., Oishi, S., Furr, R. M. & Funder, D. C. (2004). Personality and life satisfaction: A facet-level analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 62-75.
- Selim, S. (2008). Life satisfaction and happiness in Turkey. *Social Indicators Research*, 88(3), 531-562.
- Siefken K, Junge A, Laemmle L. (2019). How does sport affect mental health? An investigation into the relationship of leisure□time physical activity with depression and anxiety. *Human Movement*, 20(1), 62□74. <https://doi.org/10.5114/hm.2019.78539>
- Shin, D. C. & Johnson, D. M. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5(1), 475-492.
- Subrahmanyam, K. ve Greenfield, P. (2008). Online communication and adolescent relationships. *The Future of Childiren*, 18(1), 119-146. <https://muse.jhu.edu/article/238863>
- Şahin, F. S., Zade, B. M. & Direk, H. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yaşam doyum düzeyleri. *XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. 1-3 Ekim, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Şimsek, O. M., Koçak, O., Younis, M. Z. (2021). The impact of interpersonal cognitive distortions on satisfaction with life and the mediating role of loneliness. *Sustainability*, 13(16), 9293. doi: <https://doi.org/10.3390/su13169293>
- Telef, B. B. (2011). Öğretmenlerin öz-yeterlikleri, iş doyumları, yaşam doyumları ve tüketimşliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 91-108.
- TÜİK (2021). Türkiye İstatistik Kurumu Yaşam Memnuniyeti Araştırması. https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/yasam_memnuniyeti_arastirmasi_2020.pdf
- Tuzgöl-Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 132-143.
- Uludağ, G. (2019). Yaşam doyumunu ile işgören performansı ilişkisini incelemeye yönelik bir alan araştırması. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(6), 291-300.
- Ümmet, D. (2012). Üniversite öğrencilerinde özgecilik davranışının transaksyonel analiz ego durumları ve yaşam doyumunu bağlamında incelenmesi (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Veenhoven, R. (1996). Happy life-expectancy: A comprehensive measure of quality of life in nations. *Social Indicators Research*, 39(1), 1–58. <https://www.jstor.org/stable/27522942>
- Wan, C. K., Jaccard, J. & Ramey, S. L. (1996). The relationship between social support and life satisfaction as a function of family structure: An analysis of four types of support. *Journal of Marriage and the Family*, 58(2), 502-513.
- Wang, S. (2017). Leisure travel outcomes and life satisfaction: An integrative look. *Annal Tourism Research*, 63, 169–182. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2017.01.009>
- Yeniaras, V. & Akarsu, T. N. (2017). Religiosity and life satisfaction: A multi-dimensional approach. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 18(6), 1815-1840. <https://doi.org/10.1007/s10902-016-9803-4>
- Yıldız, E. (2016). Öğretmenlerin meslek etik ilkelerine uygun davranma algılarının işe yabancılaşma-yaşam doyumu ve bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Yılmaz, E. & Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin iş yerindeki yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 59-69.
- Zhang, L., & Leung, J. (2002). Moderating effects of gender and age on the relationship between self-esteem and life satisfaction in Mainland Chinese. *International Journal of Psychology*, 37, 83-91. <http://dx.doi.org/10.1080/00207560143000252>

Examining Teachers' Life Satisfaction According to Some Variables

Extended Abstract

Introduction

Throughout history people were seeking answers to those questions such as; what does life satisfaction mean, can life satisfaction be measured scientifically, what factors contribute to the improvement of life satisfaction, and how satisfied are people with their life? in the course of time. Since ancient Greece and even before that, people have wondered about the nature of the “*good life*”. Life satisfaction might be defined as a general evaluation of the life of the individual according to the criteria stated by himself/herself. Life satisfaction might be expressed as the state or result obtained by comparing one’s expectations with what he or she has, the sum of beliefs and evaluations about life, or the total state of one’s own life. Life satisfaction is the difference between what one desires and what s/he has got right now. While examining an individual’s life satisfaction, concrete aspects of his life are discussed, positive versus negative situations are cogitated, and a judgment is made about overall satisfaction. People with high Life satisfaction live a happier life than those with low life satisfaction. Health, career, size of income, mental state, social interactions, religion, education qualifications, spirituality, social status, strength, welfare conditions, government policies, etc. are the factors affecting life satisfaction. If life satisfaction declines over time, it can disrupt the socio-political order.

It would be unfair to limit life satisfaction to a specific field, it is more likely a positive assessment of the whole of life. Life satisfaction aims for every piece of life (Veenhoven, 1996). The fact that positive evaluations are higher than negative ones in the individual’s assessments of their lives shows that the quality of life is also high (Myers & Diener, 1995). Life satisfaction has great importance for teachers, who are in a sense building the future of society in the schools, whose raw material is people. In order for teachers to be successful with high performance, their life satisfaction must be at a good level. Alongside personal and environmental factors, frequent changes in education policies, economic challenges, insensitivity of parents and students to the education, the high load of weekly courses and various problems with school management can cause dissatisfaction and unhappiness for teachers. (Telef, 2011). In this aspect, the harmony between the wishes and expectations of the teachers who are currently working in the system and their present situations, in other words, determining their life satis-

faction levels and viewing their life satisfaction concerning some variables will give ideas for the practices which aim to improve teachers' level of life satisfaction.

This study aims to uncover how the perceptions of classroom teachers who are in official primary schools about life satisfaction are distributed and whether there is a substantial difference between their perceptions according to some variables.

Method

The universe of the research, carried out by the descriptive scanning model, covers 1480 primary school teachers who work in 104 public primary schools located in the Artuklu district of Mardin province and its district centers in the 2018-2019 academic year. The random sampling method was used. 542 scales filled in by the teachers were included in the evaluation. In this work, the "Satisfaction with Life Scale" consisting of a factor and five items in a five-point Likert structure, developed by Diener vd. (1985) and adapted into Turkish by Dağlı ve Baysal (2016), was used. In this study, it has been found for the scale that the Cronbach Alpha internal consistency coefficient is .874. In the research, descriptive statistics, t-test, and One Way Analysis of Variance (One Way ANOVA) were applied. As a result of these tests, multiple comparisons with the LSD Test were used to reveal between which groups there was a substantial difference.

Result and conclusion

In the research, the general average of teachers' perceptions of life satisfaction based on the scale was determined at the level of "*moderately agree*". The statement that teachers agree with at the highest level is "So far I have gotten the important things I want in life", which is at the level of "*moderately agree*". The lowest level of participation is the statement "The conditions of my life are excellent", and this is at the level of "*slightly agree*". The fact that the life satisfaction of teachers in the current research is at the level of "*moderately agree*" shows that there is a difference between what teachers have and what they expect and desire.

A significant difference between teachers' perceptions of life satisfaction in relation to their educational status has been found. It was revealed that this difference is between the perceptions of associate degree graduate teachers, bachelor degree graduate teachers and master's degree graduate teachers, and the perceptions of associate degree graduate teachers are higher. These results can be interpreted as individuals have more expectations in their lives as their education levels increase and they have a lower perception of life satisfaction when their expectations are not met.

It has been found that there was a substantial difference between teachers' perceptions of life satisfaction depending on their gender. Looking at the averages, the fact that female teachers' perception is higher than male teachers' was obvious.

It was concluded that there was a significant difference between the averages of teachers' perceptions of life satisfaction according to marital status and that the average of married teachers' perceptions was slightly higher than the average of single teachers' perceptions. Common values shared in family life and the ability to perceive attitudes based on these values increase life satisfaction (Bowen, 1988).

There was a significant difference between teachers' perceptions of life satisfaction according to professional seniority. This difference has emerged among teachers with 21 years or more of professional seniority and 1-5 years, 6-10 years and 11-15 years. It has been revealed that the perceptions of teachers with 21 years or more experience are higher. These results can be interpreted as the higher the seniority of the teachers, the more they reach their expectations and accordingly the higher their life satisfaction.

According to the settlement where the school is located, a significant difference was found between the perceptions of the teachers working in the central district and the perceptions of the teachers working in the affiliated districts, and this difference points out that the life satisfaction of the teachers working in the central district is higher. This result may be caused by the fact that the teachers working in the central district have more needs and opportunities related to life than the teachers working in the affiliated districts.

